

Charakter prawny instytucji przypadku po zmianach nowelizacyjnych wprowadzonych do Kodeksu karnego ustawą z dnia 20 lutego 2015 r.

ANNA PŁOŃSKA

Katedra Prawa o Wykroczeniach, Karnego Skarbowego i Gospodarczego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

Pośród wielu istotnych zmian przepisów wprowadzonych z dniem 1 lipca 2015 r. mocą najobszerniejszej nowelizacji Kodeksu karnego od czasu jego uchwalenia w 1997 r., wprowadzonej ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy — Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹, na szczególną uwagę zasługuje nowelizacja przepisów w zakresie regulacji instytucji przypadku. Wprowadzono bowiem strukturalną zmianę wykluczającą z katalogu środków karnych wybrane instytucje prawnokarne w postaci przypadku, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, nawiązki, a także zobowiązania do zwrotu korzyści majątkowej uzyskanej z przestępstwa². W wyodrębnieniu z katalogu środków karnych przypadku i środków kompensacyjnych należy upatrywać chęć nadania im odrębnego charakteru, co z kolei

¹ Dz.U. z 2015 r., poz. 396.

² J. Raglewski [w:] *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz*. red. W. Wróbel, Kraków 2015, s. 157.

wskazuje, iż do ich orzekania konieczne jest stosowanie innych dyrektyw niż w wypadku środków karnych³.

Wraz z wejściem w życie tej nowelizacji z dniem 1 lipca 2015 r. przepadek został usunięty z katalogu środków karych przewidzianych w art. 39 k.k. i uplasowany w nowym rozdziale Va Kodeksu karnego, zatytułowanym Przepadek i środki kompensacyjne. Zauważyć należy, że rozdział ten zawiera środki różniące się pod względem prawnym. Przepadek nie jest bowiem środkiem kompensacyjnym, a *sui generis* środkiem penalnym⁴. To wyodrębnienie z katalogu środków karnych przypadku oraz dwóch środków kompensacyjnych należy utożsamiać z nadaniem im zupełnie nowego charakteru prawnego, odmiennego od innych środków prawnokarnej reakcji⁵. Obok wskazanej zmiany, polegającej na usunięciu przypadku z katalogu zarówno środków karnych, jak i środków zabezpieczających o administracyjnym charakterze i pozostawieniu go bez ustawowego zakwalifikowania do normatywnie wyodrębnionych rodzajów środków penalnych, należy także zwrócić uwagę na pozostałe zmiany w zakresie przypadku, polegające na uchyleniu art. 44 § 8 i 45 § 6 k.k. odnoszących się do nabycia własności składników majątkowych przez Skarb Państwa, uchyleniu art. 45 § 4 k.k. oraz zmianie brzmienia art. 45 § 4 k.k.⁶

Sam sposób zatytułowania nowego rozdziału z jednej strony wskazuje na chęć wzmoczonego zaakcentowania przez ustawodawcę kompensacyjnej funkcji prawa karnego, z drugiej strony zaś przepadek, jako środek w pierwszej kolejności pełniący funkcję prewencyjną oraz represyjną, ewidentnie nie zalicza się do środków ściśle kompensacyjnych. Upatrując natomiast wspólnego mianownika środków ujętych w rozdziale Va Kodeksu karnego, dostrzec należy ich retrospektywny charakter, gdyż nie stanowią one dodatkowej dolegliwości wymierzanej sprawcy przestępstwa, lecz mają na celu pozbawienie go osiągniętych z prze-

³ K. Szczucki [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Część ogólna*, t. II, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2015, s. 126.

⁴ R.A. Stefański [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2015, s. 351.

⁵ J. Raglewski, *op. cit.*, s. 172.

⁶ *Ibidem*, s. 171.

stępnego zachowania korzyści, a także zobowiązanie go do naprawienia szkody i zadośćuczynienia wywołanych owym zachowaniem krzywd. Z kolei pomniejszony obecnie katalog środków karnych z art. 39 k.k. cechuje się dolegliwością perspektywną⁷. Podkreślić jednak trzeba, że przypadkowi przedmiotów ujętych w art. 44 k.k. nie można przypisać jednakowej funkcji z racji różnego charakteru przedmiotów w nim ujętych. Przypadek przedmiotów z § 1 i 6 bowiem spełnia przede wszystkim funkcję represyjną, podczas gdy przypadek z § 2 — funkcję prewencyjną i moralno-symboliczną⁸. Z kolei pozostałe środki przeniesione do rozdziału Va Kodeksu karnego zasadniczo spełniają funkcję kompensacyjną. Pomimo zatem rozbieżnych funkcji, jakie pełnią przypadek i środki kompensacyjne, ich wspólną cechą jest oddziaływanie na majątkową sferę sprawcy⁹. Funkcję kompensacyjną przypadku zaś należy rozumieć w tym sensie, iż zwrot pokrzywdzonemu utraconego przestępstwem przedmiotu w istocie stanowi naprawienie szkody lub zmniejszenie wyrządzonego przestępstwem zła. Sprawca przestępstwa bowiem przestaje czuć opłacalność swojego czynu, społeczeństwo natomiast ma poczucie sprawiedliwości¹⁰.

Mimo że utrzymane zostały dotychczasowe rodzaje przypadku w postaci przypadku przedmiotów oraz przypadku korzyści majątkowej, to mamy obecnie do czynienia z istnieniem w ustawodawstwie karnym instytucji, która nie została jednoznacznie prawnokarnie zaklasyfikowana, a która w nowym ujęciu powinna być traktowana jako konstrukcja zbliżona do środka penalnego o charakterze administracyjnym pod względem charakterystyki jurydycznej¹¹. Wskazane w rozdziale Va Kodeksu karnego środki reakcji prawnokarnej mogą być orzekane obok kary bądź w ramach odstąpienia od wymierzenia kary na mocy art. 59, art. 60 § 7 i art. 60a k.k. Natomiast na mocy nowelizacji art. 45a k.k. przypadek

⁷ K. Szczucki, *op. cit.*, s. 126.

⁸ N. Kłaczyńska [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Część ogólna*, red. J. Giezek, Warszawa 2012, s. 341.

⁹ *Ibidem*, s. 130.

¹⁰ Z. Sienkiewicz, *O funkcjach przypadku przedmiotów w projekcie kodeksu karnego*, PiP 1997, nr 4, s. 78 n.

¹¹ J. Raglewski, *op. cit.*, s. 172.

może być również orzekany tytułem środka zabezpieczającego, w sytuacji gdy czyn cechuje się znikomą społeczną szkodliwością, w razie warunkowego umorzenia postępowania lub też w razie stwierdzenia, że sprawca dopuścił się czynu zabronionego, będąc w stanie nietrzeźwości, albo jeżeli zachodzi okoliczność wyłączająca ukaranie sprawcy¹². Artykuł 45a k.k. stanowi zatem samodzielną podstawę orzekania przepadku w wypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających pociągnięcie sprawcy czynu zabronionego do odpowiedzialności karnej¹³.

Słownik języka polskiego definiuje przepadek jako „konfiskatę na rzecz skarbu państwa własności osoby prywatnej skazanej wyrokiem sądu; też: konfiskatę przedmiotów służących do popełnienia przestępstwa lub pochodzących z przestępstwa”¹⁴. W tym miejscu na uwagę zasługują także zmiany terminologii w zakresie przepadku na przestrzeni lat. Począwszy od unormowań Kodeksu karnego z 1932 r. ustawodawca posługiwał się terminem przepadku przedmiotów majątkowych i narzędzi (art. 44 lit. e k.k. z 1932 r.), natomiast w Kodeksie karnym z 1969 r. — terminem „przepadek rzeczy” (art. 38 ust. 6 k.k. z 1969 r.). W obu wskazanych unormowaniach ta sankcja karna zaliczana była do kar dodatkowych. W czasach PRL-u zasadniczą karą dodatkową, mającą na celu pozbawienie sprawców przestępstwa korzyści, była konfiskata mienia, która słusznie była krytykowana za brak współmierności kary do wagi przestępstwa i winy sprawcy oraz — z uwagi na fakt, iż dotyczyła ona całego majątku — za godzenie nie tylko w sprawcę, ale i w jego rodzinę. Z tego też względu na mocy nowelizacji z dnia 23 lutego 1990 r.¹⁵ została ona uchylona¹⁶. Wraz z uchwaleniem nowej kodyfikacji prawa karnego w 1997 r. termin kar dodatkowych został zastąpiony terminem środków karnych. W pierwotnej wersji Kodeksu karnego z 1997 r. ustawodawca posługiwał się terminem przepadku przedmiotów, a wraz z nowelizacją wprowadzoną

¹² R.A. Stefański, *op. cit.*, s. 351.

¹³ K. Szczucki, *op. cit.*, s. 147.

¹⁴ *Słownik języka polskiego PWN*, red. W. Doroszewski, Warszawa 1996, s. 732.

¹⁵ Dz.U. Nr 14, poz. 84.

¹⁶ T. Oczkowski, *Przepadek i pranie brudnych pieniędzy jako środki mające na celu pozbawienie korzyści majątkowych uzyskanych z przestępstwa*, [w:] *Węzłowe problemy prawa karnego, kryminologii i polityki kryminalnej. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Andrzejowi Markowi*, red. V. Konarska-Wrzošek, J. Lachowski, J. Wójcikiewicz, Warszawa 2010, s. 419.

z dniem 1 lipca 2003 r., na mocy ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r.¹⁷, wprowadził zbiorcze pojęcie przypadku (art. 39 ust 4 k.k.) w celu wprowadzenia normatywnego zwrotu o generalnym charakterze, obejmującego swoim zakresem wszystkie postacie omawianej sankcji karnej¹⁸. Jak zaznacza Z. Sienkiewicz, powyższa nowela miała na celu głównie włączenie do katalogu środków karnych przypadku korzyści majątkowych, który przed nowelizacją nie był formalnie zakwalifikowany do środków karnych¹⁹.

Sam przedmiot nie doczekał się jednak kodeksowej definicji. Art. 115 § 9 k.k. wskazuje jedynie, iż pod pojęciem przedmiotu należy rozumieć także „polski albo obcy pieniądź lub inny środek płatniczy oraz dokument uprawniający do otrzymania sumy pieniężnej albo zawierający obowiązek wypłaty kapitału, odsetek, udziału w zyskach albo stwierdzenie uczestnictwa w spółce”, nie definiując jednak samego pojęcia przedmiotu. Należy je zatem rozumieć zgodnie z definicją słownikową, według której przedmiotem jest „rzecz postrzegana zmysłami jako odrębny element rzeczywistości; wytwór pracy ludzkiej”²⁰. W doktrynie wskazywane jest jednak szersze rozumienie pojęcia przedmiotu w kontekście art. 44 k.k. N. Kłaczyńska utożsamia je z obiektami materialnymi, czyli rzeczami w rozumieniu Kodeksu cywilnego, oraz przedmiotami materialnymi niebędącymi rzeczami, w tym również zwierzętami, a także z obiektami niematerialnymi²¹.

W obecnych unormowaniach Kodeksu karnego pod pojęciem przypadku należy rozumieć zbiorcze określenie dla poszczególnych jego postaci, tj.: 1) przypadku przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa z art. 44 § 1 k.k. (*producta sceleris*), do których należy zaliczyć przedmioty wprost uzyskane z przestępstwa, uzyskane za pomocą przestępstwa, wytworzone w drodze przestępstwa lub stanowiące korzyść uzyskaną z przestępstwa, a zatem takie, które uzyskane zostały w wy-

¹⁷ Dz.U. z 2003 r., Nr 111, poz. 1061.

¹⁸ J. Raglewski [w:] *System prawa karnego*, t. 6. *Kary i środki karne. Poddanie sprawy próbie*, red. M. Melezini, Warszawa 2010, s. 621.

¹⁹ Z. Sienkiewicz [w:] *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, red. M. Bojarski, Warszawa 2012, s. 352.

²⁰ *Słownik języka polskiego*, t. 2, red. M. Szymczak, Warszawa 1993, s. 965.

²¹ N. Kłaczyńska, *op. cit.*, s. 341.

niku realizacji znamion określonego przestępstwa; 2) przypadku przedmiotów, które służyły do popełnienia przestępstwa, czyli takich, których użycie umożliwiło lub ułatwiło realizację zamierzonego czynu przestępczego przez sprawcę, albo jego poszczególnych stadiów lub przedmiotów, które były przeznaczone do popełnienia przestępstwa, a więc takich, które nie zostały jeszcze użyte do jego popełnienia z art. 44 § 2 k.k. (*instrumenta sceleris*); 3) przypadku przedmiotów objętych zakazem wytwarzania, posiadania, obrotu, przesyłania, przenoszenia lub przewozu z art. 44 § 6 k.k. (*producta et instrumenta sceleris sui generis*); 4) przypadku równowartości przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa lub przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa z art. 44 § 4 k.k.; 5) przypadku równowartości udziału we współwłasności należącego do sprawcy oraz przypadku równowartości udziału we współwłasności z art. 44 § 7 k.k.²²

Ustawodawca pozostawił w dotychczasowym brzmieniu przepisy art. 44 § 1–7, uchylając jedynie § 8 k.k. odnoszący się do przechodzenia na własność Skarbu Państwa przedmiotów objętych przypadkiem. W art. 45 k.k. zmienił § 3, uchylił zaś § 4 i 6 oraz dodał art. 45a k.k.

Przesłanki orzekania przypadku zawierają art. 44 § 3–7 k.k. oraz art. 45 i 45a k.k. Przesłanka fakultatywnego orzekania nawiązki na rzecz Skarbu Państwa zamiast przypadku przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa, wskazana w art. 44 § 3 k.k., dotyczy sytuacji, gdy orzeczenie go byłoby niewspółmierne do wagi popełnionego czynu. Jest to zatem środek zastępczy stosowany w celu zachowania właściwej proporcji pomiędzy stopniem społecznej szkodliwości czynu a rozmiarem przypadku określonego w § 2²³. Z kolei niemożliwość orzeczenia przypadku, o jakiej mowa w art. 44 § 4 k.k., odnosi się do takich sytuacji, w których w postępowaniu wykonawczym niemożliwe byłoby przejęcie w posiadanie przez urząd skarbowy przedmiotów, wobec których orzeczono przypadek (art. 188 § 2 k.k.w.). Nie-

²² R.A. Stefański, *op. cit.*, s. 351 n.

²³ Z. Sienkiewicz, *Uwagi o regulacji przypadku przedmiotu przestępstwa i konfiskacie mienia w projekcie kodeksu karnego*, [w:] *Wybrane zagadnienia reformy prawa karnego*, red. Z. Sienkiewicz, Wrocław 1997, s. 32.

zbędne zatem staje się ustalenie ich wartości nie w czasie popełnienia przestępstwa, lecz w czasie orzekania²⁴.

Należy jednak pamiętać, iż zgodnie z art. 44 § 5 k.k. nie jest możliwe orzeczenie przepadku przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa lub takich, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa, podlegających zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi. Jest to zatem wyjątek od obligatoryjnego orzekania przepadku przedmiotów ujętych w art. 44 § 1 k.k. i fakultatywnego przepadku przedmiotów ujętych w art. 44 § 2 k.k.²⁵

Na mocy art. 1 pkt 17 omawianej ustawy nowelizacyjnej uchylono art. 44 § 8 k.k. stanowiący o przechodzeniu przedmiotów objętych przepadkiem na własność Skarbu Państwa wraz z uprawomocnieniem się wyroku, co służyło głównie wyeliminowaniu przepisu niemającego realnej treści normatywnej. Jak czytamy w uzasadnieniu ustawy, przepis ten był poprzednio wprowadzony do Kodeksu karnego w wyniku wątpliwości, czy materialnoprawne przepisy nie powinny do końca uregulować przeniesienia własności²⁶.

Jeśli chodzi natomiast o przepadek korzyści majątkowej lub jej równowartości, na mocy art. 45 § 1 k.k. jest to możliwe, jeżeli została ona chociażby pośrednio osiągnięta przez sprawcę z popełnienia przestępstwa, jeśli nie podlega przepadkowi przedmiotów wymienionych w art. 44 § 1 lub 6 k.k. Podobnie jak w wypadku przepadku przedmiotów z art. 44 § 1 lub 2 k.k., niemożliwe jest orzeczenie przepadku korzyści majątkowej lub jej równowartości, jeżeli podlegają one zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu podmiotowi.

Korzyść majątkowa, podobnie jak przedmiot, nie została zdefiniowana w ustawodawstwie. Art. 115 § 4 k.k. stanowi jedynie, że jest ona rozumiana, podobnie jak korzyść osobista, jako „korzyść zarówno dla siebie, jak i dla kogo innego”. Kształt tej definicji ma na celu wyeliminowanie sugestii, jakoby korzyści, o jakich mowa w unormowaniach Ko-

²⁴ R.A. Stefański, *op. cit.*, s. 353.

²⁵ Zob. wyrok SN z dnia 18 sierpnia 2000 r., II KKN 158/00, Prok. i Pr. Wkł. 2001, nr 3, poz. 3.

²⁶ Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy — Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 2393, s. 27.

deksu karnego, miałyby zawężająco odnosić się wyłącznie do korzyści pozyskanych dla siebie przez osoby uczestniczące w przestępstwach²⁷. Samą korzyść zaś należy rozumieć, zgodnie ze stanowiskiem SN, jako każde przysporzenie majątku sobie lub innej osobie albo uniknięcie w nim strat²⁸. Sam przypadek korzyści majątkowej występuje pod postacią przypadku korzyści majątkowej uzyskanej z przestępstwa, przypadku równowartości korzyści majątkowej uzyskanej z przestępstwa, przypadku udziału we współwłasności oraz przypadku równowartości udziału we współwłasności²⁹.

W odniesieniu do przypadku korzyści majątkowej, osiągniętej z popełnienia przestępstwa, wprowadzone zmiany w głównej mierze mają na celu wprowadzenie efektywniejszych rozwiązań w ramach tzw. konfiskaty rozszerzonej, przez którą należy rozumieć przypadek mienia wprowadzonego przez sprawcę przestępstwa do obrotu. Oznacza to, że w wyniku nadania przypadkowi nowego charakteru prawnego możliwe jest w obecnym porządku prawnym objęcie nim rzeczy będących w samoistnym posiadaniu osoby trzeciej lub przysługujących jej praw majątkowych, jako należących do sprawcy przestępstwa, chyba że na podstawie okoliczności towarzyszących nabyciu nie można było przypuszczać, że mienie to, chociażby pośrednio, pochodziło z czynu zabronionego. Zmianie zatem uległa konstrukcja domniemania, która opiera się o obiektywną rekonstrukcję powinności przypuszczenia źródła mienia na podstawie okoliczności towarzyszących jego nabyciu³⁰.

Jak czytamy w uzasadnieniu do projektu ustawy nowelizacyjnej, zmiana art. 45 § 3 k.k. ma na celu wzmocnienie gwarancyjnej funkcji tego przepisu i odpowiada możliwości niepełnej implementacji dyrektywy o zamrażaniu i konfiskacie korzyści pochodzących z przestępstwa KOM (2012) 085³¹. W wyniku zmiany charakteru jurydycznego insty-

²⁷ J. Bojarski, O. Górniok [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2014, s. 518.

²⁸ Wyrok SN z dnia 16 stycznia 2009 r., IV KK 269/08, OSNwSK 2009, Nr 1, poz. 173.

²⁹ R.A. Stefański, *op. cit.*, s. 354.

³⁰ Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy — Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 2393, s. 27.

³¹ *Ibidem*, s. 28.

tucji przypadku dodano art. 45a k.k., uchylając jednocześnie art. 100 k.k. oraz zmieniając art. 99 § 1 k.k. Przesłanki orzekania przypadku, wskazane w art. 45a k.k., wskazują na możliwość jego orzekania w wypadku, gdy społeczna szkodliwość czynu jest znikoma, a także w razie warunkowego umorzenia postępowania lub też stwierdzenia, że sprawca dopuścił się czynu zabronionego w stanie niepoczytalności, o której mowa w art. 31 § 1 k.k., albo jeśli następuje okoliczność wyłączająca ukaranie sprawcy czynu zabronionego. Takie ujęcie przesłanek orzekania przypadku wskazuje na nadanie mu charakteru środka zabezpieczającego, gdy nie dochodzi do wydania wyroku skazującego³².

W zakresie przypadku na mocy nowelizacji wprowadzono także zmiany w części szczególnej Kodeksu karnego. Zmiany wprowadzone do art. 139 i art. 140 § 4 k.k. na pierwszy rzut oka wydają się jedynie zabiegiem kosmetycznym, polegającym na zastąpieniu zwrotu „przypadek, o którym mowa w art. 39 pkt 4” zwrotem „przypadek przedmiotów”. Jednakże — jak zauważa J. Raglewski — nowe brzmienie, ze względu na fakt, iż wcześniej obowiązujące odnosiło się zarówno do przypadku przedmiotów, jak i do przypadku korzyści majątkowej, jest zakresowo węższe, gdyż odnosi się jedynie do przypadku przedmiotów. Autor ten dalej wyjaśnia jednak, że z uwagi na całościowe brzmienie tych przepisów przed nowelizacją także chodziło w nich wyłącznie o przypadek przedmiotów³³.

Warto zwrócić uwagę, że wprowadzając zmiany w zakresie omawianej instytucji, nie uwzględniono modyfikacji unormowań dotyczących obligatoryjności lub fakultatywności świadczeń substytuujących orzeczenie przypadku. Chodzi tu bowiem o brak konsekwencji ustawodawcy, widoczny w art. 44 § 4 k.k., przewidującym fakultatywny przypadek równowartości przedmiotów w porównaniu do analogicznego art. 45 § 1 k.k., mówiącego o obligatoryjnym stosowaniu substytucyjnej formy w postaci przypadku równowartości korzyści majątkowej uzyskanej, choćby pośrednio, z przestępstwa, a niepodlegającej przypadkowi przedmiotów³⁴.

³² R.A. Stefański, *op. cit.*, s. 355.

³³ J. Raglewski [w:] *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz...*, s. 171.

³⁴ J. Raglewski [w:] *Kary i środki karne. Poddanie sprawcy próbie...*, s. 628.

Dokonując analizy nowego charakteru przypadku wynikającego z wprowadzonych z dniem 1 lipca 2015 r. zmian nowelizacyjnych w systemie prawa karnego, niewątpliwie należy krytycznie odnieść się do braku konsekwencji legislatora, polegającej na pozostawieniu dotychczasowego charakteru przypadku w uregulowaniach Kodeksu wykroczeń³⁵ oraz Kodeksu karnego skarbowego³⁶.

W wyniku zmian nowelizacyjnych legislator nadał przypadkowi charakter instytucji prawnej, która nie służy realizacji celów penalnych. Skoro bowiem nie jest on jurydycznie zaliczony do katalogu środków karnych, środków zabezpieczających, środków kompensacyjnych czy też środków związanych z poddaniem sprawcy próbie, należy go uznać za jeden ze środków przewidzianych w Kodeksie karnym³⁷. Jak słusznie podkreśla J. Raglewski, o ile w wypadku orzekania przypadku przedmiotów i korzyści majątkowych pochodzących z przestępstwa nadanie mu nowego charakteru może być zasadne, o tyle już w wypadku orzekania przypadku przedmiotów służących lub przeznaczonych do działalności przestępczej powyższa zmiana nie zasługuje na aprobatę³⁸.

Konkludując podjęte rozważania nad charakterem prawnym przypadku, stwierdzić należy, iż nadany mu charakter samodzielnego środka penalnego należy ocenić pozytywnie, aczkolwiek w obliczu wprowadzenia powyższych zmian nowelizacyjnych zasadne jest postawienie pytania o realizację funkcji kompensacyjnej przez obecny katalog środków karnych. R.A. Stefański słusznie wskazuje, że podjęty przez ustawodawcę zabieg zawężenia katalogu środków karnych wyklucza przypisanie kompensacji jako ich rudymen tarnej funkcji. Jednocześnie jednak nie sposób jej całkowicie wykluczyć, chociażby w wypadku środka karnego podania wyroku do publicznej wiadomości w określony sposób³⁹. Przypadek zaś spełnia przede wszystkim funkcję prewencyjną oraz represyjną, dopiero w dalszej kolejności wskazuje się na jego funkcję kompensacyjną, a także wychowawczą i jego porządkowo-symboliczny aspekt⁴⁰.

³⁵ T.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 1094.

³⁶ T.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 186.

³⁷ J. Raglewski [w:] *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz...*, s. 172 n.

³⁸ *Ibidem*, s. 172.

³⁹ *Ibidem*, s. 157 n.

⁴⁰ Z. Sienkiewicz, *O funkcjach...*, s. 79.

The legal nature of the institution of forfeiture following the changes to the Criminal Code introduced by the Amendment Act of February 20th, 2015

Summary

The article is devoted to the analysis of a structural change made to the regulations of the Criminal Code under the Amendment Act dated 20th February 2015, which is based on the exclusion of forfeiture from the catalog of penal measures, which gave it a distinct legal character. The legislature repealed Article 44 § 8 CC relating to the transition of the ownership of forfeiture objects to the State Treasury, amended Article 45 § 3 CC, repealing § 4 and § 6 and added Article 45a CC. In light of these changes, the author explains the basic concepts and discusses the current conditions of forfeiture.

Keywords: amendment, Criminal Code, forfeiture, object, material benefit.